

DAGBOEK VAN JACOB DE WAAL

VERSLAG VAN DE TIENDAAGSE VELDTOCHT TEGEN BELGIË IN 1931

INLEIDING

Mijn naamgenoot en betovergrootvader Jacob de Waal werd geboren te Koedijk op 1 Maart 1808. Hij overleed te Koedijk op 16 November 1893. Hij ligt begraven op het oudste gedeelte van het Koedijker kerkhof. Zijn grafzerk heeft een ingelegd marmer kruis, en erop staat "Ridder van het metalen kruis".

Mijn vader vertelde me dat onze roemruchte voorvader deze onderscheiding verdiend had tijdens de 10 daagse veldtocht tegen België in 1831, en dat hij hierbij een dagboek scheen te hebben bijgehouden. Ik had hier wat twijfels over, decoraties worden over het algemeen verleend aan lieden die heel lang hetzelfde gedaan hebben. Ridder worden in 10 dagen heeft meer het karakter van een spoedcursus. Deze scepsis nam nog toe toen in 1981 ter gelegenheid van de 150 jarige herdenking, de veldtocht in de kranten enige aandacht kreeg. Ik las dat na de veldtocht koning Willem 1 aan alle 12.000 deelnemers een onderscheiding gaf. Kennelijk behoefde men zich niet te onderscheiden om een onderscheiding te ontvangen.

Dankzij mijn nicht Rie Gerver-de Waal is het zoekgeraakte dagboek weer in onze tak van de familie teruggekeerd. Het is een schriftje van 96 bladzijden waarvan er enkele ontbreken. Doordat de inkt nogal verbleekt is, en door het gebruik van woorden die we nu niet meer kennen, is het niet zonder meer leesbaar. De heer Evert Beket uit Terneuzen heeft de eerste 30 bladzijden in een leesbare vorm omgezet, en ik heb hetzelfde geprobeerd met de rest.

De oorsprong van het conflict tussen België en Nederland was het Weense congres van 1815. Dit congres werd gehouden nadat Napoleon definitief was verslagen, en hier werden de grenzen tussen de Europese landen opnieuw vastgesteld. Men wilde een sterke staat aan de Noordkant van Frankrijk, en hiertoe werden Nederland en België samengevoegd onder koning Willem 1. In België ontstond al heel gauw ontevredenheid over deze fusie, omdat de Nederlanders teveel bevoordeeld zouden worden.

Augustus 1830 Opstand in Brussel.

23 – 26 September 1830 strafexpeditie van het Nederlandse leger naar Brussel onder prins Frederik. Het leger wordt door de opstandige Belgen de stad uitgejaagd.

Voorjaar 1831. Congres van Londen. De samenvoeging van Nederland en België wordt weer ongedaan gemaakt. Koning Willem 1 is het niet eens met de voorwaarden en weigert te tekenen.

2-12 Augustus 1831 10 Daagse veldtocht. Het Belgische leger wordt bij Hasselt en Leuven verslagen. Frankrijk komt België te hulp.

29 december 1832 een Frans leger van 80.000 man verdrijft het Nederlandse garnizoen uit de Citadel van Antwerpen. De Citadel was een afzonderlijk verdedigbaar fort aan de rand van Antwerpen.

19 April 1839 vrede met België.

Het dagboek van Jacob de Waal leidt tot de conclusie dat hij van 1 September 1830 tot 16 Juni 1833 van huis is geweest. In deze periode was hij vaak aan groot gevaar blootgesteld, dit was met name het geval tijdens de mislukte strafexpeditie naar Brussel en tijdens het beleg om de Citadel van Antwerpen.

Aan de 10 daagse veldtocht zelf heeft hij niet meegedaan, toen bevond hij zich al in de Citadel van Antwerpen. Kortom hij heeft zijn 3 onderscheidingen ten volle verdiend.

Jaap de Waal

EERSTE GEDEELTE : DE EERSTE OEFENING VAN 1 MAART 1828 TOT 18 OCTOBER 1828

Bladzijde 1 ontbreekt

Bladzijde 2

En wij wisten hier geen weg, wij beloofden een jongen die daar op straat stond iets te geven als hij ons naar de Prinsengracht in de Raap wilde brengen, hetwelk een lozement was. Daar gekomen zijnde hebben we de jongeling betaald en bedankt. Hier zijn wij binnen getreden, hebben een borrel gevraagd, en lieten ons een middagmaal klaar maken. Nadat we een pijp tabak gerookt hadden, werd ons gevraagd of we gereed waren om te eten, en dit werd beantwoord met ja. We hadden tijdens de reis op tijd gegeten, en waren nu dan ook spoedig gedaan. Hierna besloten we om de stad eens te gaan bezien. Omdat wij in dezelve onbekend waren namen we iemens mee om ons rond te geleiden. We besloten om de grote kazerne eens te gaan bezien, omdat we berekenen konden dat dit vanaf de volgende dag onze huisvesting zou zijn. Toen we daar kwamen zagen we enige soldaten de ramen uitkijken, die ons toeriepen "morgen kom je hier ", zodat ik tegen mijn kameraads zeide "ik denk dat het wel mee zal vallen, die klanten zijn vrolijk genoeg". Vervolgens gingen we weer naar ons lozement terug, en lieten ons avondontbijt klaar maken. Nadat dit gedaan was, en nog een pijp was gerookt besloten we ons te ruste te begeven. Wij werden op een kamer gebracht, met 2 man op een bed. Ik zag wel dat dit niet thuis was, want ik was het beter gewend, wij sliepen alle dan ook zeer ongerust deze nacht.

Bladzijde 3

De volgende morgen om 7 uur stonden we op en hielden ons morgenontbijt. Zijnde den 1^e Maart was ik jarig. Nadat ons ontbijt gehouden was moesten we ons naar de kazerne Oranje Nassou begeven. Des morgens om 9 uur bevonden we ons alhier. Nadat ik hier enige tijd gestaan had ontmoette ik 2 dorpingen van mij, namelijk Jacob Kist en Dirk Klomp, die mij zeer onvriendelijk aanspraken en zeiden "Bonzoer, heb jij nog iets te belasten, we laten het nu eens voor jou over en maak je vrolijk we zullen een borrel nemen op onze goede reis." en hebben me zo verlaten. Hierna moesten we ons verzamelen en wierden we bij een kompie ingedeeld. Ik kwam bij de eerste kompie van het 2^e batteljon. Nadat dit was geschied wierden we naar de kazerne geleid door een onderofsier, en die bracht ons op een kamer alwaar we ons verblijf moesten houden, en hier wierden ons de krijgsartikelen voor gelezen.

Het dagboek van Jacob de Waal

Bladzijde 4

In dit was niets als hangen en branden. Ik dacht het is onmogelijk om dit alles na te komen. Hierna kregen we ieder een nachtleger dat ons door onderofsier werd aangewezen, hetwelk bestond uit 2 dekens, 2 lakens, 1 hoofdpeul, 2 schragen en een beddekoets. Toen wier gezegd dat de kamerwacht aardappelen moest halen, en moesten we allemaal jassen, hetwelk mij vreemd voorkwam. Nadat dit gedaan was nam ik de vrijheid om met een kameraad een borrel te gaan drinken. Onderwijl werd er appel geslagen, maar ik kon derzelve niet verstaan. Het gevolg hiervan was dat ik te laat bij het eten kwam. Ik kwam in de kamer en wier dadelijk gestraft om 2 schuttels te kopen die de kamerwacht gebroken had, en moest vervolgens in de kamer blijven. De straf liep hiermee af, en ik was al blij dat er niet meer van kwam. 's Avonds om 9 uur werd er begin gemaakt om ons goed uit te geven.

Bladzijde 5

Dit bestond uit een ransel en zijn toebehoren, waarmee ik geen raad wist. Het scheen mij onmogelijk om alles in de ransel te krijgen, ik vroeg een oude soldaat om hulp. Het werd vervolgens om 7 uur taptoe, om half 9 fiezentatie, en daarna konden we ons tot rust begeven. Deze nacht bracht ik zeer ongerust door. Des anderen daags 's morgens om 6 uur sloeg de raavelje en wij moesten opstaan, zijnde de 2^e Maart Toen kregen we ons brood, hetwelk bestond uit een pond. Om half 10 kregen we soep, waar ik dien morgen nog niet veel trek in had. Nu wierd er majoorsappel geslagen, en daar wier gelast dat de wapens uitgegeven moesten worden, en dit geschiedde ook zo. Ik moest mijn wapen schoon laten maken door een ander, want zelf had ik er geen verstand van. Wij moesten maar maken dat ze schoon kwamen, hetwelk me 36 stuivers kostte. We moesten ons verder die dag bezig houden met ons leren goed aan te strijken.

Bladzijde 6

De volgende dag, zijnde 3 Maart moesten we beginnen te exerseren in ons burgerkleer, hetwelk zij voejemake noemden. Dit duurde 2 uur, en dat was een vaste regel van 2 keer daags. Dit duurde 10 dagen, en toen moesten we met leren goed om beginnen, zijnde de 13^e Maart. Dit duurde tot de 20^e toen moesten we onze grote monsterring ontvangen. We gingen naar het magazijn, en pasten een ieder naar zijn lijf. Op Zondag de 17^e moesten we naar de kerk en daar wierden we met volksmuziek naartoe gebracht, wat ik vermakelijk vond. Ik keek al wat rond want ik was nog niet buiten de kazerne geweest. De kerk duurde tot half 12. Terug in de kazerne wierd er gelast dat we onze wapens met gepakt ransel op ons bed moesten leggen voor inspektie, en als het dan niet in orde was, dan moest iedereen waar wat aan mankeerde tehuis blijven.

Bladzijde 7

Maar het veranderde weer, en wij moesten allemaal thuis blijven. Voorgegeven werd dat we moesten thuis blijven omdat we geen plaats voor onze sako hadden. Maandag de 18^e maakten we inspektie voor onze batteljonskommedant, en dat liep alles heel goed af. Dinsdag de 19^e moesten we met onze geweren beginnen te exerseren, hetwelk voor ons zeer moeilijk was. Ook dat was als tevoren 2 keer daags ik dacht "ik moet me er goed op toeleggen", zoals ik ook deed, en ik was er gauw door. Nadat wij de maand Maart teneinde waren deed zich niets buitengewoons voor, als ik wier gevraagd om de schuld die ik nog had aan te zuiveren, op die voorwaarde dat ik dan spoedig met verlof zou gaan. Zoals ook geschiedde schreef ik een brief naar huis of vader zo goed wilde zijn om bij mij te komen.

Bladzijde 8

Zoals ook geschiedde op de 21^e April des avonds na het appel van half 5 begaf ik mij naar de Ossenmarkt, en dacht dat vader daar zou zijn, omdat hij mij geschreven had dat hij met schipper Hillebrand die met vette kalveren op Amsterdam voer, zou overkomen. Het was vergeefse moeite. Nadat ik een paar uur gewacht had, moest ik me weer naar de kazerne begeven omdat ik met taptoe binnen moest wezen. Ik zat 's avonds in de barak een boterham te eten toen ik werd verrast. Mijn vader, en de knecht van de schipper die een goede vriend van mij was kwamen binnen. Ik verwelkomde hun zeer vriendelijk. Nadat we een half uur met elkander gesproken hadden moesten we elkander weer verlaten om reden dat het fiezentatie was, en dan kon er niemand de kazerne uit. Onze afspraak was dat ze de andere morgen om 10 uur bij mij zouden komen, dat wij dan konden spreken tot 12 uur.

Bladzijde 9

Om 12 uur had ik wacht bij de hoofdwacht, hetwelk de herenwacht genoemd wier. Om reden dat de koning in de stad was, werd de wacht aan het paleis door 24 flankeurs betrokken. 's Avonds werd gelast dat de koning de stad zou verlaten, en dat er maar 12 man op wacht moest, zodat ik vrij van wacht was. Die dag dat de koning de stad verliet kwam mijn vader ook naar mij toe. Ik stond 's morgens in de plantazie onder de wapens en was aan het exerseren. Ik zag hem in de verte komen en dacht hij zal me niet herkennen omdat we net molenaars geleken, want we waren allemaal in het wit. Maar jawel net bij mijn platoon bleef mijn vader staan en had mij dadelijk in het oog, zodat hij daar bleef staan totdat wij inrukten, en hij vervolgens mee ging naar de kazerne.

Bladzijde 10

Hier gekomen zijnde werd het mijn vader niet toegestaan om binnen te gaan. Nadat ik mijn wapens had afgelegd begaf ik me naar de politiewacht, en verzocht de kommedant van de wacht om hem binnen te laten. Op mijn vriendelijke verzoek werd me dit toegestaan. Nadat we de toestemming verkregen hadden gingen we naar de kamer, alwaar alles gereed stond om te eten. Ik schikte mee aan, en verzocht vader om mee te eten, alwaar hij mij voor bedankte. Het tafelen van ons duurde niet langer dan een half uur. Daarna ging ik naar de serzantmajoor om verslag te doen dat ik mijn schuld aan wilde zuiveren, wij werden verzocht binnen te komen. Nadat wij voldaan hadden werd mij gevraagd of ik het niet plezierig zou vinden om die dag met vader de stad eens te gaan bezien, hetwelk met ja beantwoord werd.

Koning Willem I

ik zeide dat ik het niet in 2 dagen doen kon. Toen zei de serzant majoor ik weet raad, er is een flanker van de kompie dood, en die heeft nog enig goed mee gekregen en dat moet terug gehaald worden, hij woont in de Rijk. Als gij dat halen wil dan zal ik er nog 2 dagen bij geven. Dit nam ik aan, en ik begaf me de volgende dag des namiddags om 2 uur op reis. Ik liep de avond en nacht door, en kwam in Kasterkom aan. Vandaar werd ik vergezeld door een predikant die naar Heiloo moest. Bij het afscheid gaf hij me 10 stuivers, en vroeg of ik een boodschap voor hem wilde doen.

Bladzijde 13

Ik bedankte hem vriendelijk, en nam de boodschap aan. Na afscheid te hebben genomen vervolgde ik mijn reis. Ik kwam in Alkmaar aan en was toen zo vermoeid, dat ik haast niet voort kon, maar ik wilde gaarne voort, en dacht ik zal hier iets verversing nemen. Toen dit klaar was, was ik zo vermoeid dat ik er vandoor

Bladzijde 11

Wij verlieten de kazerne met grote vreugde. Ik was nieuwsgierig om Amsterdam te bezien, daar had ik nog weinig van gezien, omdat we niet uit mochten des middags om 5 uur. Wij gingen naar de Prinsengracht en lieten ons wat eten klaar maken, alwaar ik mijn hart nog eens ophaalde en met veel smaak at. Nadat we gegeten hadden gingen we naar de Schager Boer bij de Ossenmarkt, rookten nog een pijp tabak en zeiden "nu zullen we elkander haast weer moeten verlaten". Het werd vervolgens 7 uur toen namen we met droefheid afscheid van elkander. Vader ging naar zijn lozement en ik naar de kazerne. We keken elkander na zolang als wij elkander zien konden, en knikten voor het laatst malkander nog eens toe. Ik kwam binnen de kazerne en was gans ontevreden, ik had gaarne met vader meegegaan.

Bladzijde 12

Des andere daags rezen mij de haren te berge, en als ik aan het werk was, was het net of mijn handen werden vast gehouden. Ik bracht enige dagen verdrietig door, maar toen mochten we verlof aanvragen, en ik verzocht ook om 4 dagen. Er werden echter maar 2 dagen toegestaan, die wilde ik niet aannemen,

viel. Het duurde niet lang of ik kwam weer bij. Die mensen wilden me daar voor de nacht houden, maar ik masseerde Alkmaar uit. Nauwelijks was ik buiten de Bergerpoort, of ik zag 7 paarden, die voor de jaagschuiten gelopen hadden. Ik nam een kort besluit, en dacht "ik zal een paard grijpen".

Bladzijde 14

De eerste de beste maakte het mij zo zuur, dat ik het op een lopen moest stellen. Het gevolg hiervan was dat ik mijn sakko en een schoen verloor. Ik heb een half uur gezocht eer ik het verlorene weer terug had, en ik had toen geen trek meer om een ander paard te vangen. Ik vervolgde mijn reis, en kwam om 12 uur bij mijn ouders aan de deur. Ik klopte hun uit het bed, en zij waren zeer ontsteld dat ik zo laat in de nacht aan kwam. Moeder vroeg mij dadelijk of ik thuis kwam om te huis te blijven, het antwoord was dat ik voor 4 dagen verlof had. Nadat we nog een weinig gesproken hadden begaf ik me te rust, en ik sliep die nacht zeer gerust.

Bladzijde 15

Ik bleef 4 dagen met groot genoegen te huis, en dacht "ik wou dat ik maar weer voorgoed te huis was". De knecht van mijn vader ging naar de Rijk om het goed wat ik hebben moest van de overleden flanker. Hij kwam met alles te huis. Dit was Zondag, de volgende dag was het Schager paardenmarkt, en toen moest ik weer vertrekken. Na afscheid van mijn familie te hebben genomen ging ik weer op Amsterdam af. Ik had die dag niet veel lust, maar kwam behouwen in Amsterdam aan. Ik liep vervolgens in de stad de ene straat op en de andere af, en kwam in plaats van bij de kazerne bij het tugthuis aan de Heilige weg terecht. Hier wierd me door iemand de weg gewezen.

Bladzijde 16

Ik kwam in de kazerne aan, meldde me bij de majoor, en bracht hetgeen ik voor hem had binnen. Hij bedankte mij voor mijn moeite. Ik ging die dag nadat ik mijn werk verricht had naar mijn legerstede en wilde mij tot rust begeven, maar ik kon die nacht niet slapen. De andere dag stond ik zeer bedrukt op, en kon mij op het eerst in het geheel niet schikken, maar het duurde niet lang of ik was weer gewend. Zo zijn er 6 weken rond gegaan zonder dat er iets bijzonders is voorgevallen. Toen werd gekommandeerd om op wacht te trekken. Toen ik na de wacht te huis kwam zei een onderofsier "de Waal uw verlofpas is niet gekomen.

Bladzijde 17

Ik gaf ten antwoord dat ik nergens van wist, want ik had geen verlof aangevraagd. Nauwelijks had ik de sersant ten antwoord gestaan of de ordenans kwam met mijn pas en ik kon ogenblikkelijk vertrekken. Na afscheid te hebben genomen van mijn kameraads ging ik dadelijk op reis. Ik liep van Amsterdam, en was nauwelijks buiten de Harelemmer Poort, of een koetsier die mij van achteren op reed, vroeg me of ik mee wilde rijden. Het antwoord was ja, en ik reed met deze mee tot Sparendam. Hier stapte ik af, en bedankte hem voor zijn vriendelijkheid. Ik vervolgde mijn weg, en kwam des middags om 5 uur in Harelem aan, hier nam ik enige verfrissing, ging weer op reis en kwam om 11 uur in Alkmaar aan.

Bladzijde 18

Ook hier hield ik me niet lang op, omdat ik graag nog die nacht te huis wilde zijn. Om 1 uur kwam ik bij mijn ouders aan, zij waren al in rust. Nadat ik hun gewekt had ontstond er grote blijdschap onder mijn ganse famielje. Het was op een Woensdag dat ik aankwam, en Maandagsmorgens moest ik weer vertrekken, zoals ook geschiedde. Toen ik vertrok waren ouders en bloedverwanten zeer bedroefd, bij het afscheid beloofde ik voorlopig niet te huis te komen met klein verlof. Ik zeide hun alle vaarwel en begaf me in de jaagschuit naar Alkmaar. In Alkmaar aangekomen ging ik naar de beurtschipper voor Amsterdam, we voeren om half 10 af.

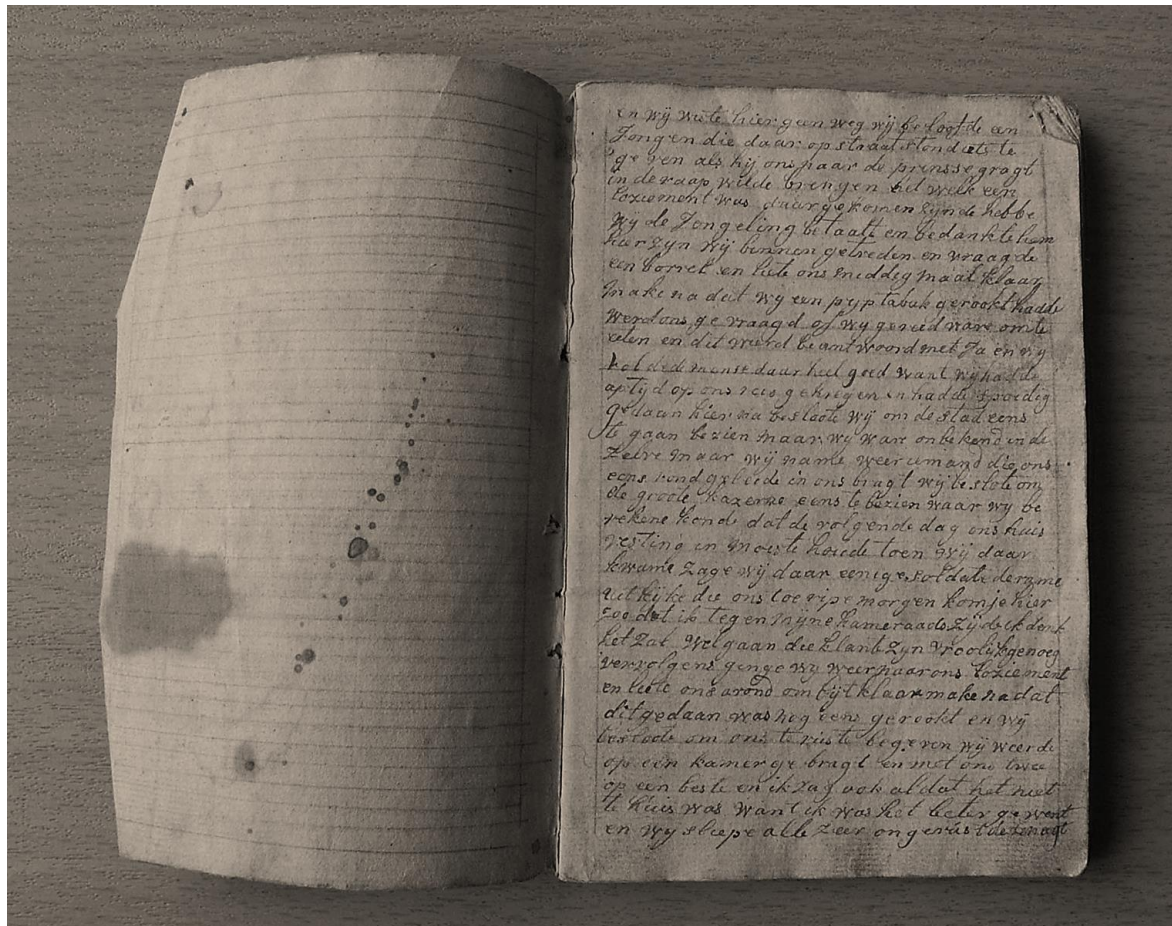
Bladzijde 19

Ik had hier een vrolijk gezelschap, want ik was de enigste passazier, zodat het praten van een ander me niet verveelde. Ik rookte nog een pijp tabak bij de schipper en kwam om 3 uur in Amsterdam aan. Ik had geen lust om de stad in te aan, en begaf me spoedig naar de kazerne. Hier aangekomen zijnde werd me verzocht paling

met aardappelen te eten. Ik bediende me van hetgeen geprepareerd werd. Ik bedankte mijn gastheer, begaf me naar mijn kompie en werd vriendelijk door mijn kameraden verwelkomd. Ik meldde mij bij de majoor aan.

Bladzijde 20

8 dagen later werd er inspectie gelast door de batteljonskommedant. Zodra de inspectie afgelopen was werden ik en nog 11 kameraden gerekommandeerd om onze geweren uit malkander te doen. De een keek de ander aan, en dacht "wat zou dat tog weze", want wij wisten van niets. De geweermaker wierd erbij gehaald om de reparasie van de wapens op te nemen. Des avonds wierd ons gezegd dat we de volgende dag met groot verlof

Eerste bladzijde uit het dagboek

zouden gaan. Er ontstond grote blijdschap, en wij hadden die avond een vrolijk gezelschap. Het gevolg hiervan was dat ik in plaats van in het bed eronder lag. Des andere daags om 11 uur ging ik met groot verlof. Ik dacht nog die dag te huis te zijn, maar een kameraad van mij wilde hebben dat ik een nacht bij hem te huis zou blijven, zoals ik dan ook deed.

Bladzijde 21

Toen we bij zijn huisvrouw aankwamen werden we zeer vriendelijk ontvangen en onthaald met een kom koffie en een boterham. Hierna gingen we een wandeling maken, en gingen daarna ook nog naar de Plantazie en dronken daar nog een fles wijn. Vervolgens gingen we naar huis om te eten. We bleven tot 's avonds 8 uur te huis, en besloten toen om met zijn vrouw nog eens uit te gaan. We keken eens hier en daar, en kwamen die nacht om 12 uur weer te huis. We begaven ons te rust, en dat lukte ons zeer wel, want we hadden allen meer gedronken dan gegeten.

Bladzijde 22

Des morgens toen wij opstonden was mijn kameraad zo ongesteld dat hij ons geen antwoord kon geven, en ik dacht dat hij het nog afgelegd zou hebben. Eer ik vertrok kwam hij toch weer bij, en ik nam vriendelijk afscheid van mijn waarde vriend en vriendin, en beloofde hun bij de eerste gelegenheid nog eens een bezoek te brengen. Vervolgens ging ik naar de Mosselsteiger om met schipper Hillebrand mee naar huis te varen. Hier ontmoette ik ook zijn knecht die een grote vriend van mij was, zodat ik zeer vriendelijk ontvangen werd. We dronken op mijn welkomst en 's middags om 2 uur verlieten we Amsterdam.

Bladzijde 23

Op 2 Juli kwamen we 's avonds om 9 uur in Aakersloot aan, alwaar we die nacht moesten blijven. Den anderen dag 's morgens, zijnde 3 Juli gingen we op naar Alkmaar. Ik kwam die dag om 11 uur te huis, hetwelk grote blijdschap bij ouders en vrienden veroorzaakte.

Ik bleef tot 28 Augustus te huis, toen kwam er een aanschrijving dat ik mij op de 1^e September te Harelem (eerst was Gorkum opgeschreven, doch dit was doorgehaald) moest bevinden. Na een afscheid van mijn famielje begaf ik me met een kameraad den 31^e dezer naar Alkmaar, waar we om 11 uur onze pas kregen. We waren met 22 man, en moesten die dag nog naar Beverwijk, alwaar wij om 's avonds om 5 uur aankwamen.

Bladzijde 24

Wij kregen die avond inkwartiering, ik kwam bij een schipper alwaar ik bovenmate ontvangen werd. Den andere dag, zijnde 1 september gingen we om 5 uur op mars, en kwamen om 11 uur te Harelem aan. We gingen naar de Doelen, daar werd alles spoedig geranzeerd om naar Amsterdam te masseren, alwaar we om 5 uur present waren en naar de kazerne gingen. Hier bleven we 2 dagen, toen moesten we naar kamp. We masseerden 's morgens om 5 uur naar Utrecht, vandaar naar Loenen, en kwamen vervolgens in Breukelen aan, waar ik met nog 5 anderen bij een bakker inkwartiering kreeg. Daar had ik het uitermate goed, en de andere dag gingen we naar kamp.

Bladzijde 25

Hier kwamen we des avonds om 6 uur zeer vermoeid aan, we moesten dadelijk aan het werk. Ik moest zoden dragen om onze keuken waarin we moesten koken in gereedheid te stellen. Anderen moesten de tenten opslaan, zodat het pas laat heilige avond werd. Den anderen dag moesten we onze wapens in orde maken, en de daarop volgende dag begon de exersietie. Zondags toen we naar de kerk gingen stond de domenie op een grote hoop zoden. Zo gauw wij te huis kwamen moesten we met pak en zak parade maken, zodat ons het zweet langs het gezicht liep, want het was die eerste maand heel mooi weer. De 12^e September gingen wij manœuvreren, we gingen wel 3 uur de hei op, tot aan de Perremiet, dat was een hoop zoden die geweldig hoog was

Bladzijde 26

Het was die dag zo warm dat er twee van ons dood op de hei bleven liggen van de hitte, en we kregen in het vervolg zeer veel zieken. Het liep me nogal tegen, want het duurde 6 weken eer we het kamp konden verlaten. De laatste dagen kregen we veel water, zodat we bij nacht niet droog konden liggen. Op de 15^e October verlieten we het kamp met een groot gejuig, en kregen 's avonds inkwartiering in Breukelen. Ik kwam met nog 2 anderen bij een kantoor-schrijver alwaar ik het zeer goed had. Op de 16^e kwamen we 's middags om 4 uur in Amsterdam aan. Hier werd ons voorgelezen dat de generaal Aberson iedere soldaat trakteerde op een witbrood van een dubbeltje, een ferrel kaas, en bier zoveel als wij maar wilden drinken, om reden dat hij zeer voldaan was over ons.

Bladzijde 27

Het brood kwam mij wel van pas. Wij moesten die dag snert eten, maar ik had mijn lepel verloren en kon toekijken. Den volgende dag moesten we onze wapens inleveren, en waren we van dat ogenblik af uit de manazie. Op de 18^e dezer gingen we weer met verlof, ik kwam die avond om 10 uur doornat thuis, en ben toen 23 maanden te huis gebleven.

TWEEDE GEDEELTE : GEMOBILISEERD VAN 1 SEPTEMBER 1830 TOT 16 JUNI 1833

Bladzijde 27

Toen kwam er een aanschrijving dat ik me op de eerste September 1830 in Gorkem moest bevinden. Ik ging met een kameraad naar Harelem, en vandaar ogenblikkelijk op mars naar Leijen. Daar kregen we inkwartiering, en de volgende dag gingen wij naar ter Gou. Hier kregen we onze biljetten.

Bladzijde 28

Daar heb ik 2 uur gelopen, toen had ik nog mijn kwartier niet. Ik ging naar de biljetschrijver en bracht hem het verkeerde biljet weer terug. Ik kreeg terstond een ander, en toen was ik dadelijk terecht. Het was bij een barrebier, ik liet me hier voordat de eerste klant komt, eerst maar eens scheren. Ik had het hier zeer goed, na het eten ging ik nog even rond kijken, maar ik ging al spoedig weer naar huis en begaf me ter ruste. De volgende dag gingen we naar Gorkem, hier moesten we ons naar de kazerne begeven. Na een paar uur moesten we naar het magazijn om onze wapens te ontvangen, hierna kregen we onze biljetten voor inkwartiering. Ik kwam met nog iemand in een herberg.

Bladzijde 29

Op de deur stond “Water en Vuur “ ik zei tegen mijn kameraad nu komt het er op aan, verdrinken of verbranden is ons voorland. Wij hadden het hier echter niet boven de keur, en moesten die nacht in het stro slapen, hetwelk de eerste keer in mijn leven was dat ik in het stro moest slapen. Alle boeren die hier omstreeks woonden werden geprest om de volgende dag om 3 uur met hun paarden en wagens klaar te staan, zoals ook geschiedde. Nadat we over een sloot gezet waren gingen we op de wagens en reden 24 uur zonder nat of droog te gebruiken. We vonden op deze langdurige weg geen enkel huis waar we iets konden krijgen. We kwamen in Breda aan, en toen we weer buiten de stad waren moesten de voerlui uitspannen.

Bladzijde 30

Hier kregen we ook enige verversing, dat bestond uit een pond brood, een ferrel kaas en een glas bier. Toen gingen we weer op mars. Ik werd op het laatst het rijden zo moe dat ik tussen beide al eens ging lopen, want we waren met 6 man op een wagen en hadden hierdoor weinig plek. Wij gingen zo al voort, en kwamen die nacht om half 2 te Antwerpen voor de poort. Zonder spreken wierden we bij de kazerne gebracht. Hier moesten we onze geweren aan rotten zetten, en als wij wilden liggen

dan konden we op de straat gaan liggen, hetwelk zo geschiedde. Om 4 uur die morgen kregen we soep en vlees, hetwelk ons zeer opfriste, want we hadden in 2 keer 24 uur niets dan een pond brood gehad.

Bladzijde 31

Wij bleven nog die dag in Antwerpen tot 's avonds 5 uur, toen kregen we de man 30 patronen en moesten ons vervolgens die avond op mars begeven naar Meggelen, waar we des avonds om 23 uur aankwamen. Het duurde niet lang of wij kregen rust op de markt. Daar werd gekommandeerd om onze geweren aan rotten te

zetten. Ogenblikkelijk gingen we op straat liggen, maar het duurde niet lang of we trilden van de kou. Om half 12 kregen we onze inkwartieringsbiljetten. Het was moeilijk om ons kwartier te vinden. Toch was ik nog spoedig terecht. Het eten stond hier al klaar, zodat ik me kort erna ter ruste kon begeven.

Bladzijde 32

De volgende dag om 9 uur gingen we weer op mars, en om 4 uur kwamen we in Sims aan. Hier kregen we inkwartiering zonder voeding, ik lag hier met 4 man. De meeste lagen met 20 man bij elkaar bij boeren. Het was hier zeer armoedig, de huizen waren gebouwd van riet en plaggen. Hier bleven we 4 dagen, toen moesten we weer terug trekken, en masseerden we naar Meggelen, waar 's avonds in de kazerne aankwamen. De volgende middag om 1 uur was er wapeninspectie, en 's avonds moesten we uitrukken. We moesten 4 uur aan een stuk op de markt staan. Onze afdeling werd opgedeeld in 3 platons, en we losten elkaar op de beurt af, zodat altijd een derde deel onder de wapens was.

Bladzijde 33

Dit alles was omdat er zulk een oproer in de stad was. De volgende dag om 9 uur vertrokken we naar Kontich, hier kregen we weer inkwartiering zonder voeding. 's Morgens als we op het appel gingen ontvingen we rijst, zout en vlees wat we zelf klaar moesten maken. Ik had hierbij het geluk dat er wel 12 keer meer voor mij werd klaar gemaakt dan ik had meegebracht. Onze kompie lag hier een dag, toen kwam de order dat we weer op moesten rukken. Op de 23^e September gingen we weer op mars, we kregen de man.....

Bladzijden 34 en 35 ontbreken

Bladzijde 36

Gingen we onder hevig vuur door de Beljerre tot in de stad. Vervolgens al vurende langs de Beulse vaart naar de veranda van Dees in het park. Toen we daar aankwamen bevonden we dat we al enige van onze wapenbroeders misten. In het park werden we in gevechtssorde opgesteld. In het eerst waren we hier nogal veilig, want we stonden in een laagte onder grote bomen. Het was alsof het kogels regende, maar wij stonden zo laag dat ze ons weinig letsel toebrachten. De eerste en tweede kompie moesten voor ons uitrukken. Des middags om 3 uur moesten wij met 20 man van onze kompie een uitval doen naar de plaats Rooiaak. Door een spion werden we hierheen geleid.

Bladzijde 37

Vervolgens gingen we onder hevig vuur naar de Staten Generaal des Kroonprins, hotel Bellevue en het Paleis. Ondanks groot gevaar kwamen we hier aan zonder enig verlies. Die avond verloren we 2 man, ook namen we verscheidene muitelingen gevangen. We zagen ook verscheidene doden van onze tegenpartij. Die Zondag hadden we een zonderling geval. Naast de muitelingen die we gevangen hadden genomen, vonden we ook nog 2 kinderen en een dienstmeid die zich onder het wasgoed verscholen hadden. Toen ze door ons getrappeerd waren deden ze een voetval voor onze ofsier, en vroegen om verschoning voor hun leven.

Bladzijde 38

Zij begon op zijn Frans met onze ofsier te spreken, en maakte hem wijs dat ze enige jaren in het paleis had gewerkt, maar dat ze de Koning van Holland altijd trouw gebleven was. 's Avonds om 8 uur verlieten we het paleis, omdat het daar met ons kleine detachement te gevaarlijk was. Onder hevig vuur begaven we ons weer naar het park om ons bij het flankbatteljon te verzamelen. Om 2 uur 's nachts werd er ophouden met vuren geblazen, zodat het ineens stil was, en het leek of de zaak gewonnen was. De muziek maakte zich gereed om door de stad te gaan, maar voor het zover was kwam er al een contra order.

Bladzijde 39

Die nacht bleef het tot 4 uur stil. In die tussentijd waren we bij het paleis van prins Frederik geplaatst, waar een zware wacht gekommandeerd was. Hier hielden we een wakend oog, tot we ons ter ruste konden begeven.

Doch de gelegenheid hiervoor was zeer slecht. Het was zeer nat en koud, zodat ik mij ermee behielp door op de plaats op en neer te wandelen, evenals veel van mijn strijdbroeders. 's Morgens de 24^e zagen we de muitelingen zich opnieuw tegen ons verweren, ja het was die dag onophoudelijk. Omstreeks 1 uur gingen we met ons detachement weer naar het paleis, met zowat 12 man versterking, zodat we totaal met 90 man waren.

Bladzijde 40

Onder groot gevaar zijn we zonder verliezen bij het paleis aangekomen. Toen we op het binnenplein afgedeeld waren, en elk op zijn bestemde plaats was, zagen we de lage muitelingen de Hollandse vlag intrekken, en vervolgens de Franse, de Belze, en ten laatste de bloedvlag uitsteken.. Toen begonnen we te bemerken dat we verraden waren door die vrouw die we de vorige dag van het leven verschoond hadden. Nauwelijks hadden ze de laatste vlag uitgestoken, of we kregen vuur van achter en van voor, onder een hevig geroep van "Viva da liebertijd". Met de vlucht waren we nu nog het beste af.

Bladzijde 41

Binnen een tijd van 10 minuten verwisselden 40 van onze strijdbroeders het tegenwoordige voor het eeuwige, bovendien werden er nog ettelijke gevangen genomen.

Met de overgeblevenen vluchtten we naar het paleis van Z.M. de Koning, daar zijn we gebleven tot het vertrek uit Brussel. Het paleis was een zeer groot en schoon gebouw, het zou te betreuren zijn als dit tot een puinhoop vernietigd zou worden. Des avonds om 8 uur was het vuren eensklaps weer stil, we waren bevreesd voor een aanval, maar die kwam niet. Des morgens weer een hevig vuur, hetwelk de gehele dag duurde.

Bladzijde 42

Des avonds is er een weinig brand geweest in de Staten Generaal, wat door onze troepen is geblust. Bij de Citadel zagen we het hevigste vuur, dit duurde onophoudelijk. Des namiddags kregen we voor het eerst een weinig soep, hetwelk ons zeer verkwikte. We hadden sinds de vorige dag niets gehad dan met ons vijfen 3 pond brood. Des avonds ontstond er een verschrikkelijke brand, waardoor de gehele Staten Generaal afbrandde. Onze bevelhebber van het paleis was een Waalse kapitein van de grenadiers uit Luik, die geen woord Hollands sprak. Hij werd door zijn tolk gemaand het paleis te verlaten, omdat het volk weemoedig

begon te worden. Dat was niet zonder reden, want we zagen zowel de brand als de muitelingen als onze vijand.

Bladzijde 43

De bevelhebber antwoordde dat hij nog liever de laatste balk van het paleis zag verbranden dan dat hij zonder orders het paleis zou verlaten. De legerleiding heeft nu besloten de volgende ochtend om half 3 Brussel te verlaten. We verzamelden ons met onze afdeling bij de Leuvense Poort, en retireerden tot op een afstand van anderhalf uur van Brussel, met nog onderscheidene andere afdelingen en artillerie bij het dorp Harem. Met weemoed betreurden we hier onze verliezen. Het verlies van de afdeling waartoe ons flankbatteljon behoorde bedroeg 350 man.

Bladzijde 44

We bleven hier de gehele dag op bivak liggen. Des nachts gingen degenen die niet tot de wacht gekozen waren kampement houden in het dorp Harem. Voorlopig bleven we hier kampement houden, we zetten onze posten uit in de richtingen Brussel en Leuven, en verbleven in het dorp met de grootst mogelijke waakzaamheid. De volgende nacht vertrokken we omstreeks 2 uur uit Harem, en trokken terug door Vilvoorde naar Meggelen. Het eerste en het tweede bataljon kwamen hier nog bij gratie de kazerne binnen, want het gedrag der inwoners was zeer ten nadele van ons veranderd.

Bladzijde 45

Het flankbataljon bleef op de markt kampement houden om de rust te bewaren. Op 2 October des ochtends zijn we terug getrokken door Kontich naar Antwerpen, en zijn daar in de kazerne gegaan. Vervolgens vertrokken we naar binnen de Citadel, omdat we in de stad Antwerpen niet werden vertrouwd. Omdat ons flankbataljon bestemd was om onder de stad te bivakkeren, rukten we des middags uit. Tegen 6 uur daar aangekomen zijnde, bleven de 1^e en de 4^e kompie daar halt houden. De 2^e en 3^e gingen de Meggelse poort uit tot anderhalf uur van Antwerpen, Berchem en Kontich.

Bladzijde 46

Wij bivakkeerden die nacht op straat. Des morgens rukten we op tot op een afstand van een kwartier van Lier, alwaar wij die nacht kampement bleven houden. We verbleven daar met veel volk van buiten ons kleine detachement, zodat we wel konden merken dat er binnenkort iets ging gebeuren. Des morgens voor de dag werd er al soep gegeten, en met de dag sloeg het alarm. Wij moesten oprukken, en werden daarom met onze 2 kompieen aan het hoofd van de kolonne opgesteld. We masseerden tot we de stad Lier goed in het gezicht hadden. Die dag leverden we slag. Dit betekende een nederlaag voor de Belgen, daar wij zonder verlies wederom konden terugtrekken binnen de Citadel, vergezeld van 3 kompieen van de 1^e divisie van het algemeen depot der landmacht, hetwelk naderhand tot ons garnizoen verkozen werd.

Bladzijde 47

Vervolgens kwam er een order dat de Hollandse troepen de Citadel moesten verlaten, welke toen verdedigd werd door 6 kompieen van het algemeen depot, en door een bataljon artillerie onder bevel van baron Chasse. Het scheen dat dit een order was van Zijne Majesteit de Koning, echter het gebeurde niet.

Bladzijde 48

Vervolgens kwam het tot een uitwisseling van kanonvuur wat leidde tot de verwoesting van het dorp Kiel., nabij de Citadel brandden verscheidene huizen af, en werden bomen omgehakt. Vervolgens begonnen de vijandelikheden tussen de Citadel en de stad Antwerpen zich te openbaren. Des namiddags voortgang der vijandelikheden.

Bladzijde 49

Op het uur dat de Citadel door ons ontruimd moest zijn, liet Luitenant Generaal Baron Chasse door zijn metalen vuurmondings weten dat hetzelfde door ons niet ontruimd werd, of het moest met zwaarden gehaald worden. Dit veroorzaakte een bombardement tussen de Citadel, de stad Antwerpen en de schepen welke zich voor de stad op de Schelde bevonden, onder bevel van Kapitein ter Zee Koopman, zodat een deel van de stad in een puinhoop veranderde.

Bladzijde 50

Vervolgens werd besloten tot een wapenstilstand op schrift. Ter stond van de wapenstilstand bevonden we ons in zware omstandigheden. We hadden steeds toevoer van levensmiddelen gehad, maar dat was nu vanwege de stad opgehouden. Alle troepen die zich buiten de Citadel bevonden hadden waren naar binnen gevlucht. De sterkte werd hier nu op 13.000 man begroot, zodat er voor mens of beest geen voedsel meer was.

Bladzijde 51

Wij hadden daags een rantsoen brood, hetwelk ons enige voedsel was, waarmee we dag en nacht door gingen. Wel werd er beraadslaagd om gekookt eten voor ons klaar te maken, want wij hadden al dagen geen gekookt eten meer gehad. Wij kregen nu voedsel dat gemaakt was van meel, en eruit zag als zwijnendrap, maar wij konden ons er goed mee behelpen. Wij deelden het met malkander, en aten het door de honger zeer smakelijk op. We konden ook kommiesbrood krijgen, als we 4 stuiver betaalden. Gelukkig duurde deze strengte niet lang, maar dankzij de hand des Heeren kort.

Luitenant Van Speijk: "... en een infame Brabander worden? Dan liever de lucht in"

Bladzijde 52

Doordat we de Scheldevaart vrij kregen konden ons weer schepen met levensmiddelen toegestuurd worden. Met dezelfde schepen ging het volk dat over was terug, en ook de paarden, zodat we nog met 5000 man overbleven om garnizoen te houden. Ik denk hiermee maar te eindigen, want wat hier binnen de muren van de Citadel gebeurt is schrijfbaar, maar ongeloofbaar.

Bladzijde 53

20 Januari 1831 versterking van de Citadel met een reserve afdeling. 5 Februari heldhaftig gedrag van de dappere luitenant H.J. van Speijk, kommandant van de kanonneerboot nummer 2, die door de storm tegen de kade werd gedreven. Niettegenstaande de wapenstilstand sprongen de muitelingen aan boord, rukten onze Hollandse vlag naar beneden, om dan hun verachtelijke vlag op deszelve te plaatsen. Toen stak van Speijk getrouw zijnde aan de Hollandse vorst de brand in het buskruit, en vloog met vriend en vijand verbrijzeld in de lucht.

Bladzijde 54

De linkerarm van van Speijk en het gedeelte van de borst waaraan nog het lint van de Willemsorde zat, werden naar Amsterdam vervoerd, en daar plechtig ter aarde besteld.

Volgende dagorder :

Dappere krijgsbroeders, de dag van de 5^e dezes heeft ons weer een treffend bewijs geleverd van wat ware heldenmoed en onbevleete trouw aan koning en vaderland vermag. Waar wij een nieuwe proef van lage wreedheid, welke men slechts bij een onbeschaafd volk verwacht, ondervonden hebben.

De kanonneerboot no. 2, gekommandeerd door de brave luitenant H.J. van Speijk werd door de storm tegen de wal gedreven bij het Bazijn te Antwerpen. Vervolgens werd onze boot door het grauw bestormd, welke op het dek sprongen en de Hollandse vlag naar beneden rukten.

Bladzijde 55

Anderen stonden op de wal hun geweren te laden, en schreeuwden om de Brabantse vlag in plaats te hijsen. De luitenant van Speijk zich overmand ziende, nam het heldhaftige besluit het vuur in het buskruit te steken, waardoor hij met vriend en vijand in de lucht vloog. Hoezeer deze dappere officier met zijn braven ook te bejammeren is, geeft deze heldendaad toch aan gans Europa het bewijs dat men de oude roem van de Hollandse vlag met nadruk weet te handhaven.

Bladzijde 56

Terwijl onze vijand zich verzekerd kan weten dat wanneer zij het wagen onze schepen bij de Citadel aan te randen, hun hetzelfde lot te wachten staat. Dat alsmede het geval zou zijn geweest met het korvet Commeck Wekker, toen dit tegen de kade werd gezet. Gelukkig geraakte deze oorlogsbodem weer op ruim water. De vijandelijke bevelhebber heeft hiervan op officiële wijze kennis gegeven.

De luisterrijke dood van van Speijk heeft in de geschiedenis naast Claassens en Herman de Ruiter een plaats waar alle nakomelingen met erkentenis aan zullen denken.

Bladzijde 57

Welaan dan mijne krijgsbroeders, nemen wij de vaste eed en plicht voor dat onze vijand nooit op onze puinhopen en over onze lijken triomferen zal. Dat zal onze roeping zijn, leve de Koning.

De luitenant generaal, bevelhebber der Citadel baron Chasse.

Voor een zuiver afschrift : De luitenant kolonel adjudant majoor van het groot militair kommando de Boer De generaal majoor kommanderende de infanterie binnen de Citadel van Vouse.

De plaatselijk kommandant, luitenant kolonel van Strale.

Bladzijde 58

Op de 15^e Mei Bezetting van het Lunette Louran door de troepen van de Citadel, waardoor verontrusting en beweging in de stad plaats greep. Vervolgens aan weerszijden aanhoudend en zwaar geweervuur, waarbij wij weinig schaden hadden, maar vele hunner sneuvelden. Tegen de avond bedaarde het. Daarna toch weer hervatting der vijandelikheden door de stad opnieuw te bombarderen, maar dit had echter geen grote gevolgen. Op 5 Augustus werd ons bekend gemaakt dat de wapenstilstand verbroken was, en volgde de verwoesting van het dorp Kallo en van het fort Pijp Tabak. Tegelijkertijd werd op de Schelde het fort Maria overmeesterd door 200 man infanterie.

Bladzijde 59

Vervolgens deden wij een uitval met 1000 man om de loopgraven te slechten die de Belzen om de Citadel gegraven hadden. Zes van hun batterijen werden stormenderhand genomen of overmeesterd, en 27 vuurmondings onbruikbaar gemaakt of vernageld. Niettegenstaande het hevige vuur verloren wij die dag slechts

38 man, waaronder 3 gevangenen. Dit geringe verlies maakte ons die dag zeer roemrijk. Met de stad werd opnieuw wapenstilstand gesloten. 24 Augustus, de verjaardag van onze geëerbiedigde koning met de grootste vreugde gevierd, voor zover plaats en tijdsomstandigheden ons dit toelieten.

Bladzijde 60

Op 19 September bezoek van zijne koninklijke hoogheid kroonprins Willem met zijn jongste zoon prins Frederik, en prins Albert van Pruisen, die alles bezichtigd hebben, en enige tijd vertoefd hebben bij de generaal. Zij vertrokken tegen de avond weer met een stoomboot. 25 October opzegging van de wapenstilstand, echter zonder enig gevolg. 1832 Nieuwjaarsdag, nieuwe versterking voor de bezetting, zijnde de 1^e en 2^e kompie van het 1^e batteljon van de afdeling Zeeland. Op de 1^e Maart werd verraad ontdekt binnen de Citadel. Op 5 April plechtige uitreiking van het metalen bewijs van aandenken aan de veldtochten van 1830 en 1831. Ingesteld bij het besluit van zijne majesteit van 29 September 1830, waarop de volgende order aan de troepen bekend werd gemaakt.

Bladzijde 61

Dagorder :

's Gravenhage 28 Maart 1832

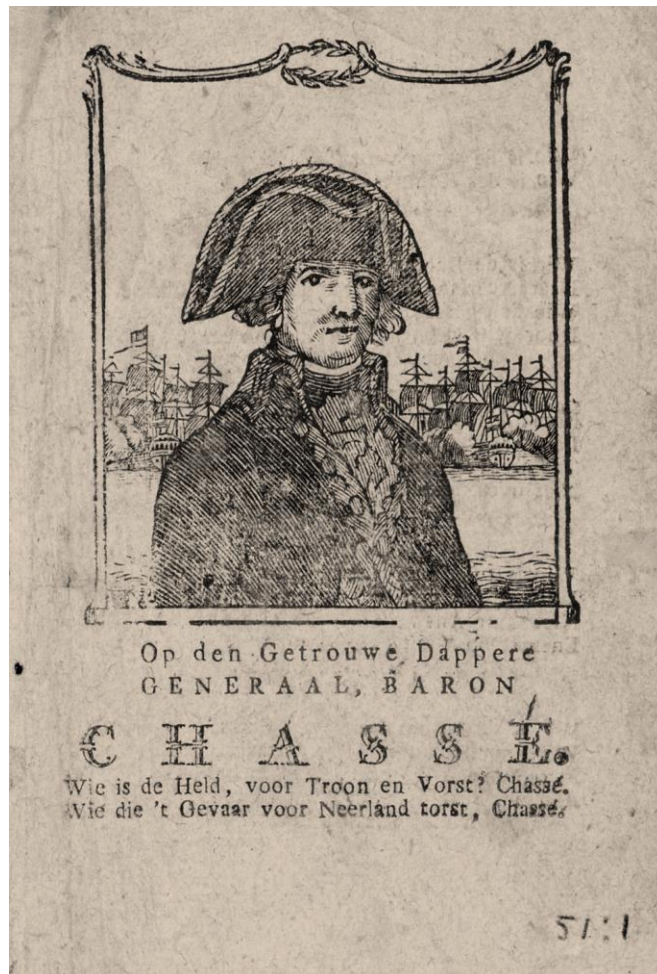
Voor de bezetting van de Citadel.

Dappere krijgsmoeders met ere voldoet gij aan uw heilige roeping. Daarvoor ontvangt gij op deze dag het bewijs van aandenking, hetwelk de koning voor uw liefde aan het vaderland schenkt, voor uw trouw hem betoond.

Ik ben er trots op dat ik belast ben dit ereteken aan U te doen uitreiken, en dat ik daarbij in de naam des konings van het hoogst deszelfs welgevallen en erkentissen verder vertrouwende op Uw moed, tot U mag spreken.

Bladzijde 62

Ontvangt mijn gelukwensen voor deze zo wel verdiende goedkeuring. Zij blijve in Uw harten, zij strekken U tot eer bij het vervullen Uwer plicht. Het gehele vaderland, ja zelfs geheel Europa houden het oog op ons gevestigd, op deze plek waar gij zich bevindt. Deze plek is onoverwinbaar zolang zij verdedigd wordt door de waardige opperbevelhebber, in wiens moed en beleid onze vorst een onbepert vertrouwen stelt, en door dapperen gelijk gij voortaan vriend en

vijand tegemoet zult treden versierd met het eervolle blijk van vertrouwen aan koning en vaderland.
Leve de Koning.

Bladzijde 63

De Luitenant Generaal, Directeur van oorlog,

Getekend voor een sluitend afschrift, de Generaal Majoor commandant van de infanterie binnen de Citadel Van Fauge.

Juni, ontvingen 52 linnen tenten bestemd voor de infanterie om in te bivakkeren. Oproer onder de troepen binnen de Citadel.

24 Augustus Verjaardag van onze geëerbiedigde koning. Dit werd echter niet met zoveel plechtigheden gevierd als het voorgaande jaar. Deszelve had zijn oorsprong omdat het volk weemoedig begon te worden. In het begin van November vermoeden wij een Frans leger, bestemd om de Citadel te attekieren.

Bladzijde 64

Dus kregen wij order om onze gebouwen te verlaten, en in onderaardse gebouwen en kazernes te gaan huizen. Vervolgens was men bezig om onze goederen in onderaardse hokken te bergen. Tegelijkertijd werden de wachten versterkt, zodat er weinig rust voor ons overbleef. De moed onze krijgsbroeders was onuitsprekelijk, omdat we eindelijk van de al zolang durende gevangenschap verlost zouden worden. Weliswaar was het zicht waarnaar wij verlangden donker, maar toch sprak een ieder is het niet voor mezelf, dan is het voor mijn kameraden die over blijven, want zonder dat ziet men toch geen uitkomst.

Bladzijde 65

Doch alles bleef vooreerst rustig en stil. Tussen de 29^e en de 30^e 's nachts waren alle Belze wachtposten vervangen door Fransen, zodat ik bij het krieken van de dag bij het kruithuis Fransen op Belze posten zag staan. Daarbij zagen we in de verte Fransen die bezig waren loopgraven te maken. Waarop dadelijk een hoofdforsier, de heer Mavoet er op af werd gezonden met de order dat als zij hun werkzaamheden niet voor 12 uur zouden staken, dan zouden wij vijandelijkheden beginnen. Zij gaven hieraan geen gehoor.

Bladzijde 66

Nauwelijks had de klok 12 uur geslagen, of het kanon geplaatst op bastion 2 brulde er op los, wat ettelijke vijanden verpletterde. Verscheidene van onze batterijen begonnen nu te vuren, wat omliggende gebouwen welke niet van ons waren in brand deed steken, en deed neerstorten. Ook werden verscheidene van onze batterijen geraakt. Het kanon van ons liet zich zowel overdag als 's nachts goed horen. Begin December rukte een klein detachement ongewapende geniewerkers met enkele gewapenden uit, om een bos omver te kappen hetwelk zich tegenover de Liefkens Hoek bevond, en de vijand tot verdekking strekte.

Bladzijde 67

Onze geniewerkers verborgen zich bij Liefkens Hoek, en staken daar alle dichtbij staande huizen in brand. Ze keerden terug zonder een man te verliezen. Vervolgens werd een uitval gedaan van 60 man. Hun doel werd echter niet bereikt. Er sneuvelde een man van de 4^e klasse van de 9e afd. Ook waren er 3 gebleeserden, en werd een sersant gevangen genomen. Dezelfde morgen deed men de Scheldedijk tegenover de Citadel bij de kleine fortjes aan het Flaams Hoofd, door enige tonnen buskruit uit elkander springen.

Bladzijde 68

Hetwelk veroorzaakte dat het land dat alreeds onder water stond, nu nog verder bespoeld werd. Dezelfde middag ondernam de vijand een aanval op het fort Burg, wat met 4 kanonneerboden extra versterkt was. Het genoemde fort, de kanonneerboden, en het fort Zwijsrecht begroeten de vijand zodanig, dat die het nodig vond de terugreis te ondernemen. Des avonds werd er weer een uitval gedaan met 20 man en een ofsier, wat in de omgeving des vijands een huis deed afbranden wat ons nogal in de weg stond. De vijand gaf hierop een geweldig geweervuur, waardoor een man sneuvelde.

Bladzijde 69

Vervolgens deden de Fransen de forten Lillo en Liefkens Hoek bezoeken, welke forten op 2 uur afstand van de Citadel liggen. De vijand werd door genoemde forten, het oorlogskorvet de Kommeet en door de stoomboot zo vriendelijk ontvangen dat ze er niet lang vertoefden. Daarna viel er een granaat van ons in een met buskruit geladen wagen van de vijand, zodat deszelve met paard en voerlieden in de lucht vloog. Tegelijker tijd werd er vanuit de toren van Antwerpen geseind, en brandde het eerste schot van de vijandelijke batterij los.

Bladzijde 70

Dit was des morgens te 11uur, en het bleef de gehele dag aanhouden. Onze kanonniërs lieten zich hierdoor niet afschrikken, en beantwoordden hetzelfde met grote moed. Onze gebouwen binnen de Citadel werden zwaar geteisterd, maar er vielen weinig doden en gebleeserden. Ook de volgende dag was het vuur hevig, en

vielen de bommen en granaten juist dan de voorgaande dag. Verscheidene schietgaten werden hierdoor vernield. Des morgens om 10 uur werd een klein buskruitmagazijn door een bom der vijand getroffen. Bastion no. 2 en hetzelfde sprongen in de lucht. Hierdoor sneuvelde een man, en raakten 4 geblesseerd. Het vijandelijke vuur werd hierna nog verdubbeld, en dit bleef maar aanhouden.

*Het Metalen Kruis 1830-1831, ook wel bekend als het Hasselt Kruis.
Ingesteld bij Koninklijk Besluit No. 70 van 12 september 1831 en uitgereikt aan allen, die aan de
krijgsverrichtingen in de jaren 1830 en 1831 hebben deelgenomen.*

Het is een vierarmig bronzen kruis met een breedte van 29 millimeter en ongeveer 3 millimeter dik.

*De voorzijde vertoont de gekroonde "W", bestaande uit twee over elkaar liggende V's, die in het midden
bovenaan kruisen. Boven deze W is een Koninklijke kroon geplaatst. Het geheel is geplaatst binnen een
krans van eikenbladeren (links) en laurierbladen (rechts). In de eikenbladeren zitten grote eikels verwerkt.
De krans is aan de onderzijde aan elkaar gebonden met een lange strik.*

*De achterzijde heeft dezelfde krans met daarin de jaartallen "1830 - 1831". Het streepje tussen de
jaartallen is kort en heeft in het midden een verdikking. Op de armen van het kruis is de tekst "TROUW
AAN KONING EN VADERLAND" te lezen.*

Het bijbehorende lint is verdeeld in zes gelijke banen blauw en oranje.

*Het ontwerp van het Metalen Kruis is van de hand van D. van der Kellen jr. Het kruis is "geschroefd" bij
de Rijks Munt.*

(Bron: Militaire herinneringsmedailles)

Bladzijde 71

Verscheidene ofsieren die al meer vijandelijkheden hadden bijgewoond, betuigden dat ze zo'n zwaar vuur nog nooit gehoord of gezien hadden. De vijand boekte 2 successen, hebbende de eerste landverrader, genaamd Bounij, 2^e luitenant der nationale malitie artillerie. Deze Bounij was vroeger tekenmeester geweest, en had van hetzelfde gebruik gemaakt door de gehele Citadel te tekenen. Vervolgens is hij met deze tekening naar de Belzen overgelopen. Het 2^e succes is de toren van Antwerpen, hetwelk een goede seinpaal is voor de vijand om een betere richting aan te duiden.

Bladzijde 72

Ieder ogenblik werd uit derzelve geseind. De bomvrije kazernes, vervaardigd en goedgekeurd door de majoor der genie voldeden geenszins aan de verwachtingen. Dagelijks stortten bomvrije gebouwen in. Links en rechts

moest het volk dan zoeken om een betere schuilplaats te vinden. Des avonds viel er een bom in het magazijn voor levensmiddelen, dit veroorzaakte een hevige brand. Met man en macht werd geprobeerd om met de spuit het vuur meester te worden, maar alle pogingen waren vruchteloos.

Bladzijde 73

Door de verschrikkelijke brand en de vlammen besepte de vijand wat hier aan de hand was, en bleef aanhoudend en hoe langer hoe meer op deszelve bommen werpen. Weldra stortte het gebouw in, het grootste deel van de levensmiddelen bleef onder het puin liggen. Verscheidene koebeesten werden geslagen en verbrijzeld.

Vervolgens viel er een bom in het labbertorie tussen de hoofdboort en bastion no. 1, en deed alle daar liggende bommen aansteken in een grote verschrikking.

Antwerpsche medaille 1832, ook wel bekend als de Citademedaille.

Ingesteld bij Koninklijk Besluit No. 122 van 31 mei 1833 als beloning aan hen, die tijdens het beleg der Citadel van Antwerpen in het tijdvak van 28 november tot en met 24 december 1832 in de citadel en de daarbij behorende forten Vlaamsche Hoofd, Burcht, Zwijsrecht en Austruweel, alsmede op de flottillr op de Schelde voor Antwerpen hebben gediend.

Het is een bronzen medaille met een diameter van 30 millimeter.

De voorzijde vertoont het vijfhoekige grondplan van de Citadel van Antwerpen, waarbinnen de woorden "CITADEL VAN ANTWERPEN". Langs de afsnede is de naam van de modelleur te lezen: "J.P. SCOUBERG F". De F staat voor fecit (heeft gemaakt)

Op de achterzijde is een lauwertak afgebeeld, waarbinnen een gekroonde "W" en de tekst "DECEMBER 1832".

Het er bij horende Nassau-blauwe lint, 27 millimeter breed, werd geleverd door de Firma Heinsbergen.

(Bron: Militaire herinneringsmedailles)

Bladzijde 74

Er bevonden zich hier 8 personen, waarvan er 6 omkwamen, en een zijn rechter arm verloor. De sersant majoor vuurwerker die hier iedere dag de amenietsie met vlijt verwerkte, moest ook zijn leven hierbij laten. Het ging met een aanhoudend gedonder gepaard, de gehele Citadel schokte gelijk een aardbeving. Des avonds werd het vuur nog heviger, en er ontstond brand in een klein gebouw. Dit vuur deed een door de majoor der genie vervaardigd kruutmagazijn in de lucht springen ook andere kleine gebouwen en schietgaten werden vernield. De affuiten en stukken werden gedemonteerd.

Bladzijde 75

Des avonds viel er een bom in de pont waarmee de amenietsie naar de zogenaamde Lunetten vervoerd werd. Die dag vielen er veel doden en gebleeserden. Verscheidene bommen en granaten vielen in de kazerne van de 30^e afdeling. Des namiddags stond derzelve geheel in brand. De manschappen stonden gereed om te blussen, maar konden weinig uitrichten. Al spoedig kreeg de brand de overhand, en stortten zware balken en muren naar beneden.

Medaille van de Commissie van Erkenntenis.

In 1832 ingesteld door de Amsterdamse "Commissie van Erkenntenis" als huldebetoon aan de verdedigers van de Citadel van Anwerpen. De medaille werd in goud uitgereikt aan de Koning, aan twee prinsen en aan de leden van de Raad van Vedediging. Voorts in zilver aan de overige officieren en in brons aan de onderofficieren en manschappen.

Het is een ronde penning met een middellijn van 51 millimeter.

De voorzijde vertoont een strijder uit de oudheid met een gebroken zwaard en schild. Met dit schild probeert hij de ruïnes van een stad te beschermen tegen een vijandelijke pijlenregen. Langs de afsnede is de tekst "WAT OOK VAL, TROUW STAAT PAL" te lezen.

Op de achterzijde werd binnen een krans van eikenbladeren de naam van de ontvanger gegraveerd. Hier dus J. DE WAAL

(Bron: Militaire herinneringsmedailles)

Bladzijde 76

Hetgeen er de oorzaak van was dat de manschappen van het flankbatteljon der 30^e afdeling, die dit onderaards bewoonden, door de felle brand en het bombarderen de vlucht moesten nemen. Vervolgens werd er 's avonds een uitval gedaan, welke de vijand een weinig deed ontzetten. Daarbij ontdekte men dat de vijand kort onder bastion no. 2 was, en gereedheid maakte om een bres te slaan in onze verdediging. Terstond ondervonden zij zoveel tegenweer van kanon- en geweervuur, dat zij hun werkzaamheden moesten staken.

Bladzijde 77

Doch door de donkere nacht en het mistige weer bereikte de vijand toch zijn doel, het slaan van een bres in de batterij. Vervolgens werd de batterij aan het Melkhuis welke 1500 pas van de Citadel gelegen is tot zwijgen gebracht door onze batterijen van bastion 4 en van de lunetten. Des avonds werd een uitval gedaan met 60

man sterk. Met leeuwenmoed vielen de onzen de vijand aan, en maakten zich meester van enig klein geschut en amenietsie. 2 Ofsieren raakten hierbij geblesseerd.

Bladzijde 78

Luitenant Frauling, ridder der 4^e klasse stierf in de armen van onze dappere krijgsbroeders, die hem weg droegen. Kapitein Morre ridder der 4^e klasse stierf ook de heldendood, na enkele dagen de smartelijkste pijnen te hebben doorstaan. Beide ofsieren behoorden tot het flankbatteljon der 30^e afdeling. Vervolgens hevig vuur van de schepen en van aan de Schelde liggende forten op de vijand. Toch naderde de vijand al dichter en dichter. De grachten van de lunette Sint Lourens waren zij die nacht al zo nabij, dat zij de uithoek aan derzelve gracht ondermijnden, en door ettelijke tonnen buskruit lieten springen.

Bladzijde 79

Met de morgenstond beklommen zij de lunette Sint Lourens, en maakten zich van derzelve meester. Zij maakten 60 man en een ofsier van ons gevangen, er waren 3 doden en enkele geblesseerden. Vervolgens hevig vuur van weerskanten. De vijand had nu een goede toegang tot de lunette Sint Lourens. Onze wapenplaats no. 2, de Pakkesodering genaamd bevond zich dicht bij Sint Lourens. De bezetting hiervan van 20 man zag zich genoodzaakt te retireren, nadat ze in een ogenblik 2 doden en 11 geblesseerden hadden, en de vijand hun poort naderde.

Bladzijde 80

Daarna probeerden zij 's nachts het Ravelijn te bestormen. Dit werd beantwoord met een geweldig geweervuur van onze vermoeide dapperen. Doch geen moed verloren, wij gaven vuur zo sterk wij konden, en deden de vijand zijn poging verbrijzelen. Met grote verliezen werd hij terug geslagen. Deze dag kwam er een vijandelijke bom in een van onze mortiers, zodat de vijand direkt en met zijn eigen bom antwoord kreeg. Daarna van weerskanten weer hevig vuur.

Bladzijde 81

Vele bommen en granaten vielen op de bomvrije kazernes welke gebruikt werden als hospitaal voor geblesseerden. Soms wilde het ongeluk dat een bom door het bomvrije gebouw viel, wat tot gevolg had dat verscheidene geblesseerden stierven door de schok. Er vielen hoe langer hoe meer bommen. Verscheidene stukken werden hierdoor gedemonteerd en verscheidene gebouwen tot een puinhoop vernietigd. Nu en dan vloog er een kruitmagazijntje in de lucht, en de vlaggestok brak door een bom doormidden. 2 Matrozen die juist in het fort waren klommen met leeuwenmoed in deszelfs gebroken stok, en maakten de vlag opnieuw hieraan vast.

Bladzijde 82

Een hevig kanonvuur viel op beide neer, doch zij lieten zich hierdoor niet afschrikken, en begroetten de vijand met hoera, en leve de koning van Holland. Die dag hadden we verscheidene doden en geblesseerden. Het vuren bleef met dezelfde heftigheid als de voorgaande dagen. De vijand vorderde opmerkelijk met zijn konterbatterijen. De volgende dag om 11 uur had de vijand zijn konterbatterijen klaar, en deed zich een hevig vuur voor. De muren voldeden niet aan de verwachtingen, want in het midden was de grond bezaaid met puin.

Bladzijde 83

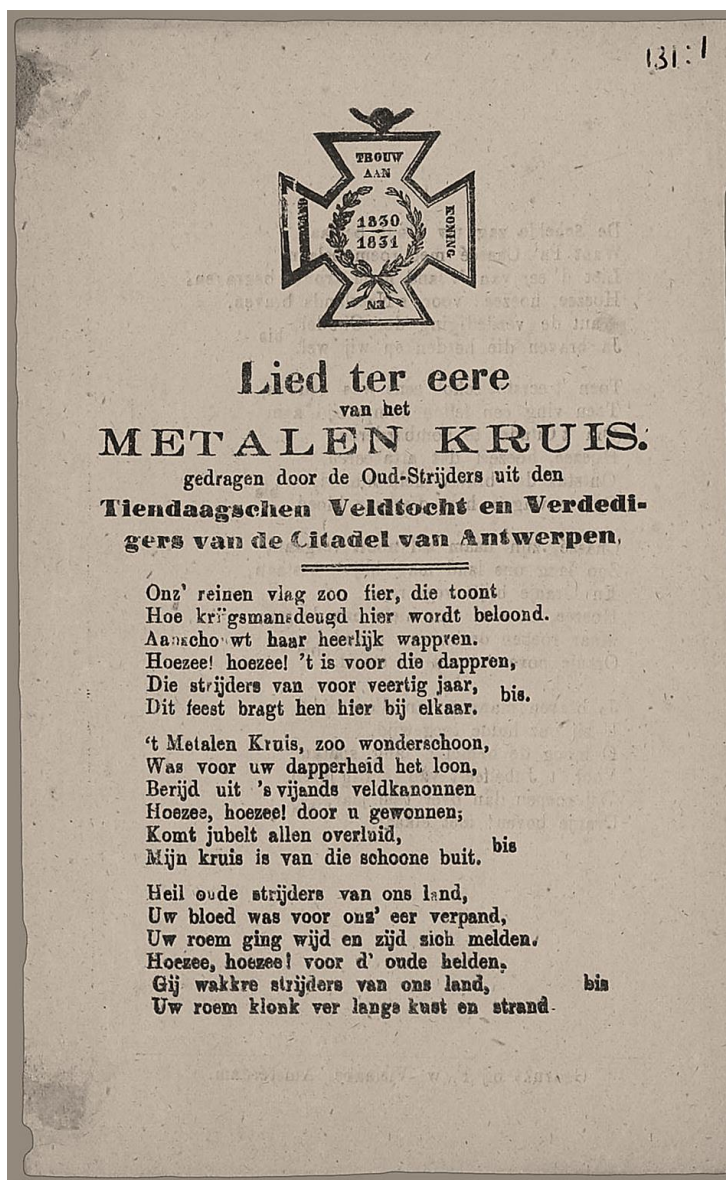
De vijand deed daarop het vuur nog heviger worden, en begon bommen te werpen die wij begrooten op 500 Hollandse ponden. Zij vielen bij en op ons grote kruitmagazijn. Er bestaan geen bomvrije gebouwen of kazematten die daartegen bestand zijn. De mortieren die zulke bommen kunnen werpen moeten door 36 paarden getrokken worden. Deszelve lading werd begroot op 50 Hollandse ponden buskruit. Als zo'n bom op ons eigen kruitmagazijn zou zijn gevallen, dan waren we naar ieders gedachten allemaal naar boven gemasseerd.

De bresbatterijen hadden veroorzaakt dat de gracht bij bastion 2 half gedempt was. Onverwachts hield de vijand 's morgens om half 11 op met vuren. Wij allen wisten niet wat dit beduidde, want al die tijd was er geen minuut geweest dat men niet het gebulder der stukken hoorde. Hierop gingen we naar buiten uit onze verscholen hokken, en hoorden toen in de verte een verschrikkelijk gejuich. Ik bevond me diezelfde tijd in een staat van ongesteldheid, doch ik richtte me dadelijk op om te zien wat dit gejuich mocht betekenen. Een elk onzer begaf zich naar een vrij zicht om te zien wat dit beduidde. in de verte zagen we de Fransen op hun gemaakte loopgraven staan.

Zij groetten ons alsof we de grootste vrienden waren. Zij liepen met volle flessen genever naar onze voorposten, en riepen de onzen toe "Hollande braaf soldaat". Op dat ogeblik was het alsof men ontwaakte uit een diepe slaap. Tezelfdertijd hoorden wij dat er gekappeteleerd zou worden. Alsdan hoorden we ook dat we met vaandel en wapens naar Holland zouden gaan. De kanonneerboden welke voor Antwerpen op de Schelde lagen moesten daar blijven. De overste Koopman die de schepen kommandeerde was het daar niet mee eens, en diezelfde nacht liet hij ettelijke schepen verbranden, en de overige zinken in de Schelde.

Door dit te verrichten moest overste Koopman voor het ogenblik afwijken van de bevelen der generaal. De vijand was het hier niet mee eens, want daar was gedacht met onze eigen boten de forten Lillo en Liefkens Hoek aan te randen. Ziende dat dit mislukt was, vroeg de vijand genoemde forten zich over te geven. Daarop werd overste Koopman krijgsgevangen genomen, tevens werden onze wachtposten vervangen door Fransen. Des namiddags werd er gewapend appel geblazen, en daarna masseerden we gewapend de Waterpoort uit. Buiten zagen we de Fransen in gevechtsoptelling staan, hun ofsieren zaten de paard, en hun muziekkapel speelde.

Het is haast ongeloofbaar dat we het met zo weinigen 19 etmaal hadden volgehouden. Wat van hun volk bestemd was voor de Citadel bedroeg 80.000 man. Nadat wij hun met trom voorbij gemasseerd waren moesten we de wapens afleggen, waarbij de ofsieren hun degen behielden, en de hoornblazers hun hoorn.

Tegelijk werd ons door onze ofsieren bekend gemaakt dat de Fransen aan onze koning 2 vragen hadden gesteld. Wanneer de antwoorden op die vragen goed gevonden zouden worden, dan zouden we onze wapens terug krijgen.

Bladzijde 88

De Fransen namen de overgeschoten levensmiddelen en amenietsie over, we hielden appel voor de Franse intendant. Vervolgens werden de zieken en licht geblesseerden getransporteerd naar Bergen op Zoom, en de zwaar geblesseerden naar Antwerpen. De rapporten van onze koning kwamen terug, welke echter niet aan de vragen van de Fransen voldeden, zodat we krijgsgevangen werden. Tevens werd ons bekend gemaakt dat we des anderen daags de Citadel met een deel van de bezetting zouden moeten verlaten.

Bladzijde 89

De volgende dag verlieten we dus de Citadel van Antwerpen. Men leidde ons de Waterpoort uit, langs de Schelde tot het dorpje Burg, een klein doch fraai dorpje. Hier werden we met schuitjes overgezet. Toen werd appel gehouden, en werd ons meegedeeld dat we met de gewapende wacht der Fransen naar de plaats van bestemming gebracht zouden worden. Degene die zich hier tegen zou verzetten zou dood geschoten worden. Onze ofsieren gingen hier van ons, zij moesten voor de kolonne uitlopen, het batteljon volgde. Omstreeks 11 uur gingen we op mars, tussen 2 gelederen gewapende Franse soldaten.

Bladzijde 90

We passeerden die dag de dorpen Zwijndrecht en Beveren, en kwamen omstreeks 4 uur in Sint Niklaas aan, waar we die nacht ons verblijf hielden. Het 1^e en 2^e batteljon van de 30^e afdeling en 2 kopieën van de 2^e afdeling werden in en kerk geplaatst. Ons batteljon werd in een leegstaand huis geplaatst, hetwelk niet groot genoeg was. Hierdoor werd ik met enkele kameraden van de 4^e kompie van het flankbatteljon in een herberg geplaatst. Hier troffen we het nogal, omdat we hier in de gelegenheid waren voor ons geld wat te krijgen, want uitgaan mochten we niet.

Bladzijde 91

Ook kwamen er burgers met brood, koffie en boter, maar een ieder drong hier zo sterk op aan, dat er geen kans was om iets te krijgen. Slechts diegenen die niet bang waren om doodgedrukt te worden konden nog iets bemachtigen. Voor diegenen die geld hadden waren de Fransen zeer bereidwillig wat te halen. Deze bereidwilligheid hebben ze gedurende de gehele tocht betoond. Tot hun eer behoren we te zeggen dat ze altijd trouw en eerlijk met het toevertrouwde geld toekwamen. Ze behartigden onze belangen veel beter dan de Belzen. Sint Niklaas was vroeger een stad, maar nu een fraai dorp met stedelijke voorrechten.

Bladzijde 92

Het heeft een ruime markt met daarop een standbeeld van Sint Nicolaas met een aantal kinderen aan zijn voeten. De volgende ochtend gingen we na het eten van een stuk brood weer op mars. Het was evenals de vorige dag uitmuntend weer. Wij passeerden die dag Zeveneken, Lokeren, Belzene en Lo Christi, alwaar we die nacht bleven. Onze ofsieren die de vorige avond weer bij ons gekomen waren masseerden deze en de volgende dagen aan het hoofd van hun kompagnieën.

Bladzijde 93

Het 1^e en 2^e batteljon der 30^e afdeling, en ook de 2^e afdeling moesten buiten op het kerkhof bivakkeren. Het flankbatteljon werd in de kerk gelegd, niettegenstaande dat wij ten hoogste vermoeid waren, en om 4 uur aankwamen. Na een stukje brood te hebben gegeten begaven we ons ter ruste. De volgende ochtend te 8 uur gingen we weer op mars. Het sneeuwde redelijk die ochtend. Lo Christi ligt 2 uur gaans van Gent. Even buiten het dorp verlieten we de grote straatweg naar Gent. De reden hiervan was dat de Franse kolonel de burgers in de stad niet vertrouwde.

Bladzijde 94

Een man in Lo Christi vertelde ons dat wanneer we door Gent gingen, dan zou men ons zeker uit Franse handen halen, want het volk daar was erg Hollands gezind. De vorige avond hadden zij geprobeerd ons enkele wagens brood vlees en tabak te zenden, maar dat werd echter niet toegestaan. Daarom moesten we dus de stad zijwaarts laten liggen, en maakten een omweg van 4 uur gaans over een buitengewoon slechte weg, zodat we op het laatst van stijfte en zere voeten bijna niet meer gaan konden.

Bladzijde 95

We passeerden die dag de dorpen Vierstaken, Meulenstra, Mariakerke, Borvet en Leerne, en kwamen tenslotte vermoeid om 4 uur in de stad Deinze aan. Ons batteljon werd in de kerk ingekwartierd. Hier ervoeren we de ergste onaangenaamheden zolang we in België waren, wegens de burgers langs de straat die ons uitscholden voor moordenaars, brandstichters, Jantje kaas of kaaskoppen enz.

xxxxxxxxxx

Hier eindigt het dagboek, de Belgische scheldwoorden waren Jacob kennelijk teveel geworden. Volgens het militair archief is Jacob de Waal op 29 December 1832 als krijgsgevangene afgevoerd naar Frankrijk, en is hier op 16 Juni 1833 uit ontslagen. Hij is terug gekeerd naar Koedijk, en is daar op 19 October 1834 getrouwd met Elisabeth Graafzand. Ze kregen 9 kinderen, waaronder mijn overgrootvader Maarten de Waal, de nummer 6 uit deze reeks.

Jaap de Waal